

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลอง MC (สนามบิน) ตำบลหนองพอก อำเภอรัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

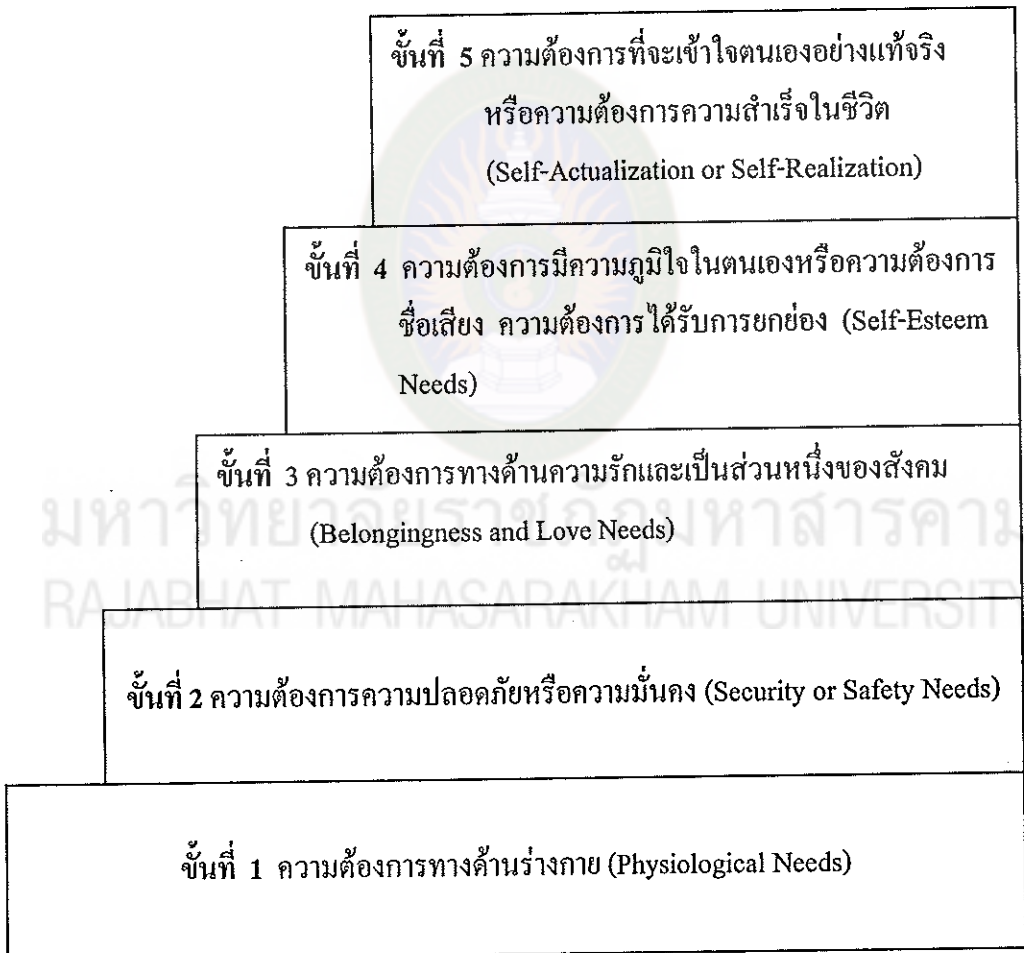
1. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 2. แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ
 3. การบริหารจัดการน้ำและการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำ
 4. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง
 5. การบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลอง MC (สนามบิน) ตำบลหนองพอก อำเภอรัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

นรา ณ ร้อยเอ็ด (2551 : 31 ; อ้างอิงจาก มุลลินส์ Mullin. 1985 : 280) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า “ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลาย ๆ ด้าน เป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงาน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเกิดจากมนุษย์จะมีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่างเพื่อจะสนองตอบต่อความต้องการหรือความคาดหวังที่มีอยู่ และเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วก็จะเกิดความพอใจเป็นผลสะท้อนกลับ ไปยังจุดเริ่มต้น เป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก”

ชนิด เหยื่อมสมบัติ (2549 : 11-13 ; อ้างอิงมาจาก มาสโลว์ Maslow. 1970 : 153-154) ได้ให้แนวคิดที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human Motivation) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์โดยตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีสิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของมนุษย์อาจจะซ้ำซ้อน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ มาสโลว์

ที่มา : Maslow. 1970 : 153-154

รายละเอียดของความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ชั้นของมาสโลว์ มีดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนความมั่นคงนั้น หมายถึง ความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานะภาพทางสังคม

3. ความต้องการทางด้านความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness and Love Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้นคือ ความต้องการทางด้านสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งสูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

4. ความต้องการมีความภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem Needs) ความต้องการขั้นนี้จะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้และความสำคัญในตัวของตนเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของคนอื่น หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์การ

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization or Self-Realization) ลำดับขั้นตอนความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากจะได้รับผลสำเร็จในชีวิตตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือความคาดหวัง ทะเยอทะยานใฝ่ฝัน ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ชั้นอย่างครบถ้วนแล้ว ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคน

ซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันอยากที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนภาคฝันไว้สูงในทัศนะของตนเอง

มาตโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานของความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ชั้น มีความสำคัญไม่เท่ากันและมนุษย์จะมีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจต่อไป ส่วนความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเป็นสิ่งจูงใจและนอกจากนี้ลักษณะความต้องการของมนุษย์ในแต่ละชั้นตอนจะมีลักษณะที่เกี่ยวกับอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อความต้องการในชั้นตอนใดชั้นตอนหนึ่งได้รับการตอบสนองความต้องการในชั้นต่อไปจะเข้ามาแทนที่ไปเรื่อย ๆ โดยไม่จำเป็นว่าชั้นตอนที่ได้รับการตอบสนองแล้วนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองจนถึงที่สุด

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า ความต้องการของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง เมื่อความต้องการในระดับขั้นต้นได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลยังต้องการการตอบสนองในระดับขั้นสูงขึ้นไปอีกอยู่ตลอดเวลา

สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์ (2540 : 17) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไปหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใด ๆ นั้น

อุทัยพรธม สุขใจ (2545 : 7) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่าว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น เป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

อรทัย บุญช่วย (2544 : 10) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลอันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจ ซึ่งปรากฏออกมาทางพฤติกรรม โดยการแสดงออกมาในลักษณะของความชอบ ความพอใจที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

บุษรา เชนอำนาจ (2546 : 9) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่เกิดการยอมรับและได้รับการสนองที่ดี ทำให้เกิดความสุข ความสบาย ซึ่งมีผลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ชวลิต เหล่ารุ่งกาญจน์ (2538 : 7-8) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงทัศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งและจะเปลี่ยนไปเป็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่อสิ่งนั้น ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกนี้จะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี – ความรู้สึกเลว ความรู้สึกพอใจ – ความรู้สึกไม่พอใจ ความรู้สึกสนใจ – ความรู้สึกไม่สนใจ เป็นต้น

อ้อยทิพย์ กองสมบัติ (2538 : 7) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้ ความพึงพอใจนั้น เป็นสภาวะจิตที่ปราศจากความเครียดทั้งนี้ เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วน ความเครียดก็จะลดลง ความพอใจที่จะเพิ่มขึ้นและถ้าหากความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจก็จะเกิดเช่นกัน

โชติช่วง ภิรมย์ (2538 : 7) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อความได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Wants) หรือแรงจูงใจ (Motivation)

มณีวรรณ ต้นไทย (2533 : 9-10) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นระดับความพึงพอใจที่มีต่อการได้รับการบริการในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านความสะดวกที่ได้รับ ด้านตัวเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านคุณภาพของบริการที่ได้รับ ด้านระยะเวลาในการดำเนินการ ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ

ความพึงพอใจข้างต้นที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจคือ ความรู้สึกหรือเจตคติที่เป็นแรงจูงใจ หรือความต้องการของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีความสุข ซึ่งเป็นผลทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยผู้ที่มารับบริการจะมีความพึงพอใจในการบริการที่เขาได้รับ ดังนี้

1. ได้รับบริการอย่างเท่าเทียมหรือเป็นธรรม
2. ได้รับการบริการอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ
3. ได้รับบริการอย่างครบถ้วนเพียงพอ
4. ได้รับบริการอย่างก้าวหน้า
5. ได้รับบริการอย่างสุภาพอ่อนน้อม
6. ได้รับบริการอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ สามารถสรุปโดยรวมได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกชอบ ดี รัก สุขใจ หรือเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ๆ สิ่งใดในด้านที่ดี เป็นความรู้สึกปราศจากความเครียด ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีความสุข ซึ่งมีผลทางด้านร่างกายและจิตใจในทางบวก

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

1. ความหมายของการบริหาร

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2522 : 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม กำลังความพยายามของสมาชิกองค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

สมพงษ์ เกษมสิน (2531 : 6) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administration Resource) มาประกอบตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ประยูทธ์ เจริญสวัสดิ์ (2540 : 3) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธีระ รุญเจริญ (2542 : 8) กล่าวไว้ว่า การบริหาร คือ การดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มคนในองค์การที่ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 1) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายๆอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอันมีบุคคลที่เป็นผู้บริหารเข้ามาทำหน้าที่ดำเนินการ

2. ทรัพยากรการบริหาร

โดยทั่วไปในการบริหารถือว่ามีทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า 4M's การที่จัดว่าปัจจัยทั้งสี่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร ดังนี้ (สมพงษ์ เกษมสิน. 2531 : 7-9)

2.1 คน (Man) หรือบุคคล เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพ คือบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในอันที่จะได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ นับตั้งแต่การสรรหา การฝึกอบรม เพื่อยกระดับความสามารถของบุคลากรรวมถึงการที่จะส่งเสริมให้กำลังใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และรวมถึงมีวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพอีกด้วย

2.2 เงิน (Money) หมายถึง แผนเบ็ดเสร็จที่แสดงออกในรูปของตัวเงิน ที่ต้องใช้จ่ายในการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งด้านงบประมาณมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงาน เพราะงบประมาณเป็นแผนสำหรับอนาคต โดยหลักการแล้วในการบริหารงบประมาณนั้น รวมถึงการจัดทำงบประมาณประจำปี การจัดทำงบประมาณเพิ่มเติม การจัดทำแผนการใช้งบประมาณ การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ การของบประมาณฉุกเฉิน และการประเมินผลการใช้งบประมาณ

2.3 วัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารงานด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการดำเนินการที่ครอบคลุมถึงการศึกษางานที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ การสำรวจการรับรู้ความจำเป็นในการใช้วัสดุอุปกรณ์ขององค์การ กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการใช้งาน การให้บริการ รวมถึงการเก็บบำรุงรักษา

2.4 การบริหารจัดการ (Management) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่เป็นของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารเป็นกิจกรรมที่เริ่มตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน รวมถึงการควบคุม ซึ่งในแต่ละหน้าที่ดังกล่าวอาจมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้อง

กับลักษณะและจุดมุ่งหมายขององค์การ เช่น ถ้าเป็นองค์การของรัฐก็จะเน้นในเรื่องการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ถ้าเป็นองค์การเอกชนจะมีเรื่องของกำไรเข้ามาเป็นส่วนสำคัญอีกด้วย

สรุปได้ว่า ทรัพยากรการบริหารมีปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ คือ คน หน่วยงานจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ เงิน สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานเพราะเป็นแผนสำหรับอนาคต วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวข้องกับการใช้วัสดุ ทรัพย์สิน อุปกรณ์ ตลาดจนเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่เป็นของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. วิธีการบริหาร

เนื่องจากการบริหารเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ที่สามารถปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ ซึ่งมนุษย์เองได้พยายามวิธีที่จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาและทำให้การปฏิบัติงานทางการบริหารทุกกรณีมีประสิทธิภาพทุกครั้ง และเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอ ซึ่งมีวิธีการอยู่ 3 วิธี ดังนี้ (ชงชัย สันติวงษ์, 2530 : 66-72)

3.1 วิธีการบริหารแบบการตัดสินใจ (Decisional approach)

การบริหารงานแบบนี้ได้มีบทบาทมากขึ้นในการบริหาร โดยอาศัยวิธีการทางคณิตศาสตร์เข้าช่วยเหลือการตัดสินใจเชิงปริมาณ วิธีการนี้ถือว่ากระบวนการตัดสินใจในการทำงานต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด หน้าที่สำคัญของการบริหารตามแนวความคิดนี้ก็คือ การจัดให้มีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจและการทำการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมที่สุด ผู้ซึ่งต้องการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ จะต้องทำการเลือกส่วนประกอบของจุดมุ่งหมายต่าง ๆ หนทางต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือให้สำเร็จ ผลตามจุดมุ่งหมายดังกล่าวสาระสำคัญของการตัดสินใจจึงต้องเกี่ยวข้องกับพิจารณาในแง่ของวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ทางเลือก โอกาสและผลต่าง ๆ ที่จะออกมา วิธีการที่กล่าวนี้จึงเป็นวิธีที่ให้ความสนใจต่อการตัดสินใจและระบบต่าง ๆ เป็นสำคัญ

3.2 วิธีการบริหารแบบระบบเพื่อการปรับตัว (Adaptive approach)

ภาระหน้าที่ของการบริหารระบบนี้คือ การพยายามที่จะสร้างสรรค์ให้องค์การมีความเข้มแข็งเรื่อย ๆ เพื่อที่จะให้มีความสามารถในการที่จะรับกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

และเพื่อที่จะพยายามทำให้องค์การมีหนทางเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เป้าหมายของการบริหารจะหมายถึง การสามารถอยู่รอดอยู่รอดและมีลักษณะเป็นองค์การที่ทรัพยากรที่เข้มแข็งและมั่นคงที่พร้อมจะรับหนึ่งผู้บริหารจะพยายามปรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เร็วและมากเกินไปให้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีส่วนประกอบที่เหมาะสม เพื่อรักษามิให้ความสัมพันธ์ที่สมดุลอย่างดีที่สุดต้องเสียไป ในขณะที่เดียวกันกับที่อีกด้านหนึ่งก็พยายามมิให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องหยุดอยู่กับที่ขาดการเติบโตโดยสิ้นเชิง

3.3 การบริหารตามสถานการณ์ (Situational Approach) วิธีการบริหารตามสถานการณ์นี้ ช่วยให้มีการเชื่อมโยงทฤษฎีการบริหารที่เป็นศาสตร์ทางวิชาการให้มีโอกาสนำไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยตรง ทั้งนี้ เพราะจุดมุ่งหมายของวิธีการตามสถานการณ์นั้นก็คือตัวสถานการณ์หรือก็คือชุดของเหตุการณ์ที่ซึ่งมีอิทธิพลต่อองค์การมากที่สุด ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง และด้วยกรมุ่งเน้นถึงความสำคัญของการคิดตามสถานการณ์ (Situational Thinking) นี้เอง จึงช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจว่าภายใต้สถานการณ์เฉพาะนั้น ๆ ผู้บริหารควรจะใช้เทคนิคการบริหารอะไรจึงจะทำให้องค์การสามารถบรรลุผลสำเร็จมากที่สุดได้ ข้อดีของวิธีการบริหารตามสถานการณ์จึงเท่ากับเป็นการช่วยย่อช่วงเวลาการสร้างสรรค์ประสบการณ์ของนักบริหารที่เคยมีและต้องค่อย ๆ พิจารณานำเอาหลักการแต่ละอันมาฝึกฝนหาความชำนาญทางด้านศิลปะการบริหาร จึงจำเป็นน้อยลง การเข้าสู่สถานการณ์ได้ในทันทีย่อมทำให้การบริหารงานต่าง ๆ ถูกต้องตามความเป็นจริงได้เร็วขึ้น

สรุปได้ว่า วิธีการบริหารสามารถปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ การบริหารที่เหมาะสมมี 3 วิธี คือ การบริหารแบบการตัดสินใจ การบริหารแบบระบบ เพื่อการปรับตัว และการบริหารตามสถานการณ์

4. หน้าที่ในการบริหาร

ธงชัย สันติวงษ์ (2530 : 79-82) ได้กล่าวถึงหน้าที่ในการบริหาร มี 5 ประการ ดังนี้

4.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติไว้เป็นล่วงหน้า (Predetermine a Course of Action) ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามต้องการ การวางแผนขององค์การต่าง ๆ มักจะเกี่ยวข้องกับการคิดพิจารณา (Thinking) ถึงอนาคตขององค์การจากปัจจุบันสัมพันธ์ไปถึงเรื่องราวในอนาคตที่จะเป็นผลกระทบต่อองค์การวางแผน มีสาระสำคัญอยู่ที่ เป็นกระบวนการคิดที่จะต้องครอบคลุม เป็นสาระในทุกแง่ทุกมุม เพื่อให้

ได้มาซึ่งกลยุทธ์สำหรับการทำงาน สิ่งที่จะต้องกระทำและการกำหนดวิธีการสัมพันธ์ที่จำเป็นที่จะเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

ในการดำเนินการวางแผนนั้น เริ่มแรกสุดจะต้องใช้ดุลยพินิจเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนว่า องค์กรต้องการที่จะทำอะไร ให้ได้อะไร หรือต้องการให้องค์การเป็นอย่างไร เมื่อสิ้นสุดถึงระยะใดระยะหนึ่งที่คาดคิด หรือนั่นก็คือการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (Objectives or Goals) ขององค์กรนั่นเอง จากนั้นก็จะต้องพิจารณากำหนดสิ่งที่จำเป็นจะต้องกระทำที่ดีที่สุด เพื่อที่จะให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น การวางแผนจึงมีความหมายในรูปของการคิดที่จะเป็นต้องประกอบด้วย การมองการณ์ไปข้างหน้า การคาดการณ์ถึงสภาพความเป็นไปของสภาพแวดล้อม คาดคะเนถึงความต้องการและสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถสรุปขึ้นเป็นแผนการกระทำที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตดังกล่าว

4.2 การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำหนด จัดเตรียมและจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน้าที่ในการจัดองค์กรนี้ จะเริ่มต้นด้วยการพิจารณากำหนดให้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องกระทำ เพื่อให้สำเร็จตามแผนงานที่ได้วางไว้จากเป้าหมายและแผนการทำงานต่าง ๆ ผู้บริหารย่อมจะทราบได้ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน และมีลักษณะอย่างไรที่จะต้องทำ จากนั้นผู้บริหารจึงต้องดำเนินการจัดเตรียมกิจกรรมหรืองานที่จะต้องทำเหล่านี้ให้เป็นกลุ่มงานต่าง ๆ งานใดที่เหมือนกันก็จะรวมเข้าด้วยกันเป็นกลุ่มเดียวกัน เพื่อมอบหมายให้แก่ผู้บริหารแต่ละคน พร้อมทั้งทำการมอบหมายอำนาจหน้าที่ (Delegation of Authority) ให้เพื่อใช้สำหรับการทำงานที่ได้มอบให้รับผิดชอบไปทำ และขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการจัดให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างกลุ่มกิจกรรมที่แบ่งแยกกันที่ทำงาน เพื่อเป้าหมายหรือแผนงานอันเดียวกัน เรื่องทั้งหมดนี้ก็คือ ความพยายามในการกำหนด “ลักษณะในโครงสร้างขององค์กร” (Organization Structure) ขึ้น เพื่อช่วยเป็นเครื่องมือสำหรับการทำงานขององค์กร การจัดองค์กรดังกล่าวนี้จะต้องกระทำได้เหมาะสม ถูกต้อง และสามารถอำนวยความสะดวกให้คนที่อยู่ในองค์กรเดียวกันที่ต่างฝ่ายต่างทำงานให้ได้ทราบถึงขอบเขตของงาน อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ และสามารถทำงานร่วมกับฝ่ายอื่นได้อย่างดี

กลไกและหลักสำคัญของการจัดองค์การที่ผู้บริหารทุกคนต้องคำนึงถึงเสมอ ก็คือ ด้วยเป้าหมายที่สูงขึ้นและเป็นงานใหญ่ที่ยากขึ้น ที่ต้องอาศัยคนและความชำนาญงานด้านต่าง ๆ มากขึ้นนั้น สิ่งที่จะต้องทำก็คือ การแบ่งงานกันทำตามถนัด ทั้งในแง่แบ่งตามแนวอน ตามหน้าที่งาน และแบ่งตามแนวตั้ง ตามขนาดความสามารถ เพื่อให้เกิดผลดีในทางประหยัดและประสิทธิภาพ หลักของการแบ่งงานให้ฝ่ายต่าง ๆ ไปทำการกระจายงานหรือมอบหมายงานออกไป จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เพื่อมิให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่รับมอบหมายงานไปทำผิดวัตถุประสงค์หรือขัดแย้งซับซ้อนกับฝ่ายอื่น การกำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ที่ชัดเจนของทุกฝ่าย จึงเป็นสิ่งจำเป็นและด้วยเหตุที่วัตถุประสงค์ที่คาดคิดไว้ในบั้นปลายนั้น แท้จริงก็คือการสำเร็จผลตามเป้าหมายอันเดียวกันนั่นเอง ผู้บริหารขององค์การจึงจำต้องคำนึงถึงหลักของการให้มีการประสานงาน (Coordination) อยู่เสมอตลอดเวลา สิ่งที่ยึดขึ้นตามกระบวนการจัดองค์การจึงย่อมมีความมุ่งหมายเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการพิจารณาอยู่ด้วยตลอดเวลา

4.3 การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หน้าที่ในการจัดคนเข้าทำงานนั้น ได้แก่ การคัดเลือกและบรรจุคนเข้าทำงานและธำรงรักษาให้มีคนงานที่มีประสิทธิภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การ หน้าที่นั้นจะเป็นหน้าที่ต่อเนื่องจากหน้าที่การจัดองค์การโดยตรง กล่าวคือ ด้วยการจัดองค์การหน้าที่ตำแหน่งงานต่าง ๆ จะถูกระบุและกำหนดไว้ให้เห็นถึงขอบเขตและความยากง่ายของงานแต่ละตำแหน่ง และการหวังให้งานทุกอย่างขององค์การมีทางบรรลุผลสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องการคนงานที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมตามความจำเป็นสุดแล้วแต่ความยากง่ายของงานแต่ละประเภท ผู้บริหารย่อมต้องจัดการตามหน้าที่ประการนี้ด้วยการจัดทำงานแผนกำลังคนสำหรับตำแหน่งต่าง ๆ ประเมินกำลังคนที่มิได้อยู่แล้ว และดำเนินการคัดเลือกหาบุคคลที่มีความสามารถเหมาะสม รวมตลอดถึงการแนะนำคนให้เข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ก่อนการทำงาน การฝึกอบรม และพัฒนาคนงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น

4.4 การสั่งการ (Direction) หมายถึง ความพยายามที่จะให้การกระทำต่าง ๆ ของทุกฝ่ายในองค์การเป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การสั่งการนี้มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่มีความสามารถรู้จักวิธีในการชี้แนะและควบคุมบังคับบัญชาให้การทำงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นไปตามที่ต้องการมากที่สุด หน้าที่หลายด้านที่จะต้องปฏิบัติในการสั่งการก็คือ ผู้บริหารทุกคนจะต้องรู้จักทำการมอบหมายงานได้ถูกต้อง ต้องเข้าใจถึงหลักและวิธีจูงใจคน

และสามารถกระตุ้นให้สอดคล้องและเข้ากันได้เป็นอย่างดี และรวมตลอดถึงมีศิลปะในการกระตุ้นส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มและอุทิศกำลังแรงกำลังความคิดให้ประโยชน์ต่องานขององค์การ และรู้จักวิธีการขจัดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ได้ด้วย (ธงชัย สันติวงษ์, 2530 : 79-82)

4.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การบังคับหรือกำกับให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนในการจัดการงานต่าง ๆ ให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ได้นั้น เพื่อที่จะให้แน่ใจได้ว่าการลงทุนเพื่อประกอบกิจการจะไม่สูญเปล่า และเพื่อให้มีภาระมัดระวังป้องกันมิให้เกิดการสูญเสีย ผู้บริหารจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมงานของตนอยู่เสมอ การปฏิบัติหน้าที่ควบคุมของผู้บริหารนั้น เริ่มแรกสุดผู้บริหารจะต้องทำการจัดระบบการรายงานเพื่อใช้สำหรับการควบคุมขึ้น โดยต้องพิจารณากำหนดว่าข้อมูลหรือตัวเลขใดที่จำเป็นสำหรับการควบคุมบ้าง จากนั้นก็จะต้องกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้วัดผลการทำงานในการดำเนินการควบคุม วิธีการก็คือ ทำการวัดผลการดำเนินงานที่ทำไปเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดเอาไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสามารถทราบถึงข้อเสียของงานที่ได้ทำไปแล้วนั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการที่จะได้ทราบถึงปัญหาและดำเนินการแก้ไขสิ่งที่แตกต่างจากแผนได้ ซึ่งย่อมจะทำให้เกิดความแน่ใจได้ว่า งานที่จะทำต่อไปนั้น มีทางที่จะสำเร็จตามแผนได้ แม้ว่าได้ทางปฏิบัติการวางแผนจะต้องมาก่อนการควบคุมก็ตาม แต่การมีวางแผนแต่เพียงสิ่งเดียวและตรงตามเวลาตามแผน ซึ่งได้คาดการณ์ไว้แล้วเท่านั้น ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการเสียหายจะไม่เกิดขึ้น ผู้บริหารทุกคนจึงจำเป็นต้องติดตามควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทราบได้ว่างานที่เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้หรือไม่ และจะต้องทำการแก้ไขสิ่งใด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หน้าที่ในการบริหารทั้ง 5 ประการนี้ จะเป็นหน้าที่สำคัญที่แยกออกมาให้เห็นถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่พึงต้องปฏิบัติ ซึ่งถ้าหากจะพิจารณาขอบเขตของสิ่งที่ผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องแล้ว หน้าที่ในการบริหารของผู้บริหารทุกคนจะเกี่ยวกับการจัดการ 3 อย่าง คือ การจัดการเกี่ยวกับด้านความคิด การจัดการเพื่อให้มีการจัดแบ่งกิจกรรมทรัพยากรและสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้มีระเบียบในการปฏิบัติงานร่วมกัน และการจัดการเกี่ยวกับคนหรือนั่นก็คือ การจัดคนเข้าทำงานเพื่อให้ได้คนดีที่มีความสามารถเหมาะสม การสั่งการ เพื่อให้คนงานหรือผู้ตาม ทั้งกรณีรายบุคคลและกลุ่มปฏิบัติงานด้วยดี และการควบคุมเพื่อให้การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายเป็นไปตามแผนที่คาดคิดมากที่สุด หน้าที่

ในการบริหารที่จะต้องจัดการงานสามสิ่งดังกล่าวนี้ นับได้ว่าได้ครอบคลุมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้บริหารจะต้องเกี่ยวข้องในการบริหารองค์การทุกประการ

การบริหารจัดการน้ำและการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำ

1. การบริหารจัดการน้ำโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการบริหารจัดการน้ำโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม

กรมชลประทาน (2548 : 14) ได้อธิบายไว้ว่า การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (Participatory Irrigation Management : PIM) หมายถึง การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรหรือผู้ใช้น้ำชลประทานซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการบริหารจัดการชลประทาน เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมชลประทานในการตัดสินใจบริหารจัดการและดำเนินงานกิจกรรมชลประทาน ทั้งในด้านการก่อสร้าง ด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา ตามที่ได้ตกลงเห็นชอบร่วมกันหรือได้กำหนดขึ้น

นอกจากนี้ การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมตามความหมายของกรมชลประทานยังรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

1.2 การดำเนินงานการมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา

กรมชลประทาน (2548 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา หมายถึง การบริหารจัดการชลประทานทุกระดับของโครงการชลประทาน โดยให้เกษตรกรหรือผู้ใช้น้ำชลประทานเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมชลประทานในการตัดสินใจบริหารจัดการและดำเนินงานกิจกรรมชลประทานด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาตามที่ได้ตกลงเห็นชอบร่วมกันหรือได้กำหนดขึ้น โดยการดำเนินงานการมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา จำแนกออกเป็น 11 กิจกรรม คือ

- กิจกรรมที่ 1 การสร้างความเข้าใจในการมีส่วนร่วม
- กิจกรรมที่ 2 การจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วม
- กิจกรรมที่ 3 การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน)
- กิจกรรมที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

- กิจกรรมที่ 5 การยกระดับองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน
 - กิจกรรมที่ 6 การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทาน
 - กิจกรรมที่ 7 การจัดตั้งกองทุนชลประทาน
 - กิจกรรมที่ 8 การจ้างเหมางานบำรุงรักษาแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน
 - กิจกรรมที่ 9 การมีส่วนร่วมในการส่งน้ำและบำรุงรักษา
 - กิจกรรมที่ 10 การประเมินความเข้มแข็งองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน
 - กิจกรรมที่ 11 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานโครงการ
- การดำเนินงานทั้ง 11 กิจกรรมดังกล่าว จะดำเนินการครบทั้งหมด

หรือไม่ หรือจะเริ่มที่กิจกรรมไหนก่อน สามารถประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม สังคม สภาพภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกรเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า กิจกรรมทั้งหมดถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทานที่จะต้องสร้างความเข้าใจให้กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม และผลักดันการดำเนินงานให้ครบทั้ง 11 กิจกรรม เพื่อสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินงานการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ดำเนินการโดยให้เกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับการชลประทานในการบริหารจัดการชลประทานระดับ โครงการในด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา ทำให้เกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการชลประทาน ซึ่งนำไปสู่การจัดสรรน้ำและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีผลทำให้ผลผลิตทางเกษตรเพิ่มขึ้น โดยคาดว่าจะมีประโยชน์เกิดขึ้น ดังนี้ (กรมชลประทาน. 2548 : 17)

1.3.1 การก่อสร้างอาคารชลประทาน ทั้งในกรณีก่อสร้างใหม่หรือปรับปรุงอาคารเก่าสอดคล้องหรือเป็นไปโดยคำนึงถึงความต้องการของเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่

1.3.2 เกษตรกรละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการชลประทาน อันเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเข้าร่วมการบริหารจัดการชลประทานด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

1.3.3 การจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น โดยการจัดสรรน้ำเป็นไปหรือตรงตามความต้องการของเกษตรกรอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและประหยัด

1.3.4 การบำรุงรักษาระบบชลประทาน ได้รับการดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซมเป็นอย่างดี ให้ใช้งานได้ดีและยาวนานตลอดอายุการใช้งาน

1.3.5 เกษตรกรในเขตพื้นที่ชลประทานมีรายได้ที่มั่นคงและสูงขึ้น

1.3.6 ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง

1.3.7 ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ

1.3.8 เกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมกับภาครัฐ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งด้วย

1.3.9 การบริหารจัดการน้ำชลประทานมีความยั่งยืน (Sustainable Irrigation) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของกรมชลประทาน

2. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชลประทาน

2.1 องค์กรในการจัดการชลประทาน

การจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม เพื่อจุดประสงค์ให้เกิดความยั่งยืนในงานชลประทาน ในแต่ละโครงการชลประทานจะมีองค์กรที่มาร่วมจัดการ 4 องค์กร คือ (กรมชลประทาน. 2548 : 23-24)

2.1.1 กรมชลประทาน

ในพื้นที่ส่งน้ำของโครงการชลประทาน จะมีเจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานทำหน้าที่ปฏิบัติการส่งน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทานในส่วนที่กรมชลประทานรับผิดชอบ โครงการชลประทานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) จัดหาแหล่งน้ำ ก่อสร้างคลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ และอาคารชลประทาน
- 2) จัดการน้ำจากแหล่งน้ำ ควบคุมดูแลการส่งน้ำในคลองส่งน้ำสายใหญ่ อาคารปากคลองซอย และอาคารปากคลองแยกซอย
- 3) ดูแลบำรุงรักษาหัวงาน คลองส่งน้ำ และอาคารชลประทาน

4) เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำ เรื่องการใช้น้ำ และการดูแลบำรุงรักษาระบบชลประทาน

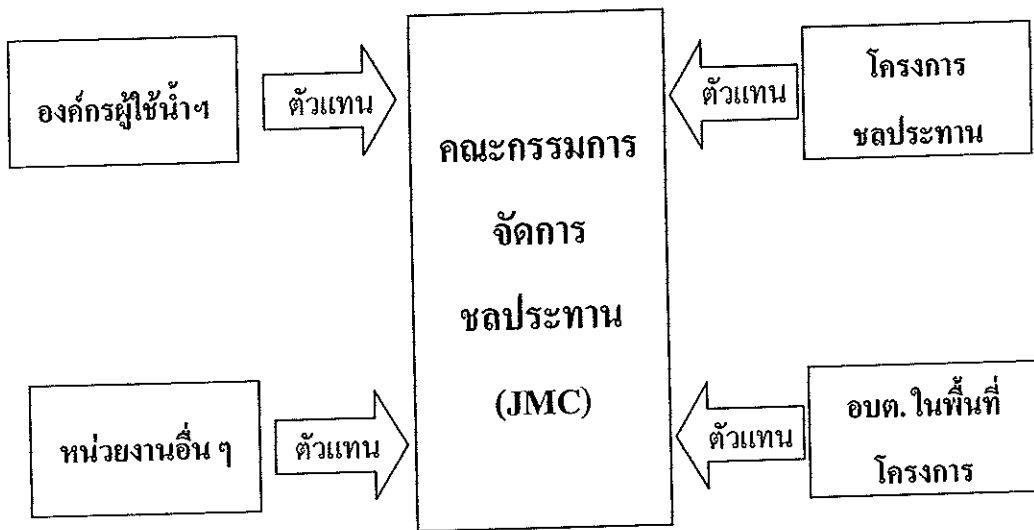
2.1.2 องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เป็นองค์กรของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน มีคณะกรรมการขององค์กรที่เลือกตั้งมาจากผู้ใช้น้ำ มีระเบียบข้อบังคับขององค์กรฯ ขอบเขตพื้นที่ดูแลขององค์กรผู้ใช้น้ำใช้ขอบเขตของระบบส่งน้ำเป็นหลัก สมาชิกขององค์กรก็คือผู้ใช้น้ำจากระบบชลประทานสายเดียวกัน มีบทบาทดังนี้

- 1) เป็นศูนย์กลางของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในการประสานงานระหว่างผู้ใช้น้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมชลประทาน และส่วนราชการอื่น ๆ
- 2) ดำเนินการเพื่อให้สมาชิกผู้ใช้น้ำปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับขององค์กรผู้ใช้น้ำ
- 3) ดำเนินการควบคุมการส่งน้ำในคูส่งน้ำ เพื่อให้มีการแบ่งปันน้ำด้วยความเป็นธรรม
- 4) ดำเนินการเพื่อให้สมาชิกผู้ใช้น้ำ ดูแลบำรุงรักษาคูส่งน้ำอาคารชลประทานในคูส่งน้ำ
- 5) ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาอันเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกร

2.1.3 คณะกรรมการจัดการชลประทาน

การบริหารจัดการน้ำจากอ่างเก็บน้ำหรือแหล่งน้ำ จะมีคณะกรรมการบริหารจัดการชลประทาน (Joint Management Committee for Irrigation : JMC) ประกอบด้วยผู้แทนขององค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนของโครงการชลประทานนั้น ๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ ออกคำสั่งแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานคณะกรรมการผู้ใช้น้ำ โดยทั่วไปแล้วแต่ละโครงการชลประทานควรมีเพียง 1 คณะกรรมการชลประทานเท่านั้น

แผนภาพที่ 3 รูปแบบและองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดการชลประทาน
ที่มา : กรมชลประทาน. 2548 : 28

คณะกรรมการจัดการชลประทาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งน้ำจากแหล่งน้ำของโครงการฯ นั้น ๆ หรือแบ่งน้ำจากที่โครงการชลประทานนั้น ๆ จะได้รับ รวมถึงกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้น้ำ
- 2) แบ่งสรรน้ำประจำฤดูกาลใช้น้ำ และกำหนดระยะเวลาฤดูกาลส่งน้ำ
- 3) ร่วมพิจารณาการปรับปรุง บำรุงรักษาระบบชลประทาน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่ายรับทราบข้อตกลงหลักเกณฑ์การแบ่งสรรน้ำ มาตรการควบคุมน้ำ และปริมาณน้ำที่แบ่งสรรแต่ละฤดูกาลส่งน้ำ ตลอดจนการส่งเสริมการผลิตทางเกษตรกรรม การตลาด เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานมีผลตอบแทนสูงสุด

2.1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิจัดตั้ง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชลประทาน เนื่องจากเป็นองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และเป็นหน่วยงานของรัฐที่กรมชลประทานถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการชลประทาน (กรมชลประทาน. 2548 : 29) ดังนี้

- 1) ออกกฎระเบียบในการดูแลกิจการที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น
- 2) ดูแลทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติของรัฐ
- 3) พิจารณาสับสนุนงบประมาณด้านซ่อมแซม – ปรับปรุงสิ่งก่อสร้างเพื่อการชลประทานส่วนที่รับการถ่ายโอนภารกิจจากชลประทาน
- 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

3. กิจกรรมขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

กรมชลประทาน (2548 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานมีดังนี้

- 3.1 การบริหารการส่งน้ำและบำรุงรักษา
 - 3.1.1 วางแผนจัดสรรน้ำประจำฤดูกาลส่งน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน
 - 3.1.2 สำรวจความต้องการใช้น้ำจากสมาชิกผู้ใช้น้ำ แล้วแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ชลประทาน
 - 3.1.3 ประชุมใหญ่สมาชิกผู้ใช้น้ำ แจ้งแผนการส่งน้ำประจำฤดูและผลการดำเนินกิจกรรม
 - 3.1.4 ประชุมสมาชิกผู้ใช้น้ำรายฤดูส่งน้ำ จัดรอบเวรการใช้น้ำภายในฤดูส่งน้ำ
 - 3.1.5 ดำเนินการให้สมาชิกผู้ใช้น้ำทำการบำรุงรักษาฤดูส่งน้ำและอาคารชลประทานให้สามารถส่งน้ำได้สะดวก
 - 3.1.6 ร่วมพิจารณาปรับปรุงสิ่งก่อสร้างเพื่อให้การส่งน้ำในฤดูส่งน้ำและการระบายน้ำเป็นไปโดยสะดวก

3.2 การบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

- 3.2.1 จัดระเบียบข้อบังคับในการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำ

- 3.2.2 จัดทำสัญญากลุ่มผู้ใช้น้ำ และดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามสัญญาด้วยความเสมอภาค
- 3.2.3 จัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำ
- 3.2.4 เลือกตั้งหัวหน้ากลุ่มพื้นฐาน หัวหน้ากลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และคณะกรรมการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำ ตามวาระการดำรงตำแหน่ง
- 3.2.5 จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายขององค์กรผู้ใช้น้ำ ในการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา เรียกว่า กองทุนชลประทาน
- 3.2.6 ประเมินผลงานขององค์กรผู้ใช้น้ำประจำฤดูกาลส่งน้ำและประจำปี
- 3.2.7 ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร รายงานฐานะการเงินและผลงานให้สมาชิกผู้ใช้น้ำทราบ
- 3.3 กิจกรรมด้านอื่น ๆ
- 3.3.1 รักษาสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดมลพิษ ดูแลสภาพธรรมชาติที่เป็นแหล่งต้นน้ำ
- 3.3.2 จัดทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การทำความสะอาดสถานที่สำคัญที่ใช้ประโยชน์ในหมู่บ้าน การขุดลอกคูคลองสาธารณะ เป็นต้น
- 3.3.3 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมแก่สมาชิกขององค์กร
- 3.3.4 ดำเนินการให้สมาชิกขายผลผลิตให้ได้ในราคาที่เหมาะสม
- 3.3.5 จัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของผู้ใช้น้ำ เช่น การรักษาประเพณีที่ดั้งเดิมในท้องถิ่น การช่วยเหลือเอื้ออาทรแก่เพื่อนสมาชิก

4. ผลดีของการใช้น้ำถูกวิธี

- กรมชลประทาน (2548 : 49) ได้กล่าวไว้ว่า ผลดีของการใช้น้ำถูกวิธีมีดังนี้
- 4.1 สมาชิกทุกคนได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและยุติธรรม
 - 4.2 ป้องกันปัญหาน้ำไม่พอใช้
 - 4.3 ได้รับน้ำตามกติกา ตรงเวลาที่รอคอย
 - 4.4 ไม่เกิดร่องรอยแห่งการแตกแยกความสามัคคี
 - 4.5 มีผู้ใช้น้ำที่ดี จะได้ผลผลิตมากมีทั่วทุกราช

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง

1. ความเป็นมาของโครงการ

กรมชลประทาน (2553 : 1) ได้ดำเนินการก่อสร้างโครงการชลประทาน โดยมี อาคารชลประทาน ในแม่น้ำชี และลำน้ำสาขา จำนวนมากมายหลายโครงการ ครอบคลุม พื้นที่หลายจังหวัด นอกจากนี้ในปีงบประมาณ 2546 กรมชลประทาน ได้รับการถ่ายโอนงาน โครงการฝายในลำน้ำ และ โครงการสูบน้ำต่าง ๆ ตลอดลำน้ำในแม่น้ำชี จากกรมพัฒนาและ ส่งเสริมพลังงาน(เดิม) มาอยู่ในความรับผิดชอบอีกจำนวนมาก โครงการเหล่านี้ ได้ถูกแยกส่วน รับผิดชอบให้กับโครงการชลประทานจังหวัดต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาการบริหารจัดการแม่น้ำ ชีเกิดการร้องเรียนเรื่องการบริหารจัดการฝายในลำน้ำ เกษตรกรเหนือฝายต้องการเก็บกักน้ำ ไว้ใช้ในการอุปโภค – บริโภค จัดทำน้ำประปาเขตชุมชนเมือง และการเกษตรเหนือน้ำกลับ ต้องระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อป้องกันอุทกภัย แต่เกษตรกรท้ายน้ำก็ต้องการน้ำผ่าน ฝายลงมาเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุทกภัยเช่นกัน หลายครั้งเกิดกรณีพิพาทขาดการยอมรับในการ จัดการ จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ โดยตรงเพื่อดำเนินการ บริหารจัดการน้ำ รวมทั้งการซ่อมแซมบำรุงรักษาปรับปรุงโครงการ ให้สามารถบริหาร จัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ลดการขัดแย้งและประสานการใช้น้ำตลอดลำน้ำชี และลำน้ำสาขาอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักชลประทานที่ 6 ได้เสนอขอจัดตั้ง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนา ลุ่มน้ำชีตอนล่าง เพื่อกำหนดเจ้าภาพหลักในบริหารจัดการน้ำ และควบคุมดูแลโครงการฝายที่ ได้รับการถ่ายโอนงานโครงการฝายและโครงการสูบน้ำต่าง ๆ ในแม่น้ำชี โดยส่วนปรับปรุง บำรุงรักษา สำนักอุทกวิทยาและบริหารจัดการน้ำ ได้กำหนดข้อเชิญประชุมชี้แจงประเด็น ปัญหาอุปสรรค และเหตุผลความจำเป็น ตามหนังสือที่ กษ.ปช. 17/50 เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2550 เวลา 13.30 น. ณ ห้อง 300 ตึกศูนย์วิศวกรรมชลประทาน (ตึก IEC) สรุปว่า กรณีเสนอ ขอดัง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนบนและล่างของสำนักชลประทานที่ 6 ในลำน้ำชีมีส่วนคาบเกี่ยวพื้นที่ 3 สำนักชลประทานคือ ชลประทานที่ 6, 7 และ 8 ซึ่งยังไม่ สามารถหาข้อยุติในที่ประชุมได้ และให้ทั้ง 3 สำนักชลประทาน ไปกำหนดขอบเขตร่วมกัน อีกครั้ง โดยให้ สำนักชลประทานที่ 7 เป็นเจ้าภาพ เมื่อได้ข้อยุติและให้เสนอ สำนักอุทกวิทยา และบริหารน้ำพิจารณาอีกครั้ง

สำนักชลประทานที่ 7 ได้เชิญประชุมเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2550 ณ ห้องประชุม สำนักชลประทานที่ 7 เวลา 10.00 น. สรุปผลการประชุม ให้เปลี่ยนชื่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนล่าง เป็น โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง โดยให้มีฝ่ายขนาดใหญ่ 4 แห่ง ได้แก่ ฝ่ายชลบท, ฝ่ายมหาสารคาม, ฝ่ายวังยาง และฝ่ายร้อยเอ็ด และมอบหมายพื้นที่ชลประทานเหนือฝายยโสธร-พนมไพร และคันพางค์ฝายชัย ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ให้รับ ไปดูแลและบริหารจัดการน้ำต่อไป

2. ลักษณะโครงการ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง มีลักษณะโครงการทดน้ำและกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก โดยใช้เครื่องสูบน้ำ ลักษณะโครงการคล้ายคลึงกับโครงการในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยมีอาคารฝายที่สร้างโดยกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน เป็นเสมือนประตูระบายน้ำหลัก กระจายน้ำด้วยระบบสูบน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาส่งน้ำ นอกจากนี้ยังใช้ตัวอาคารดังกล่าวยกระดับน้ำในแม่น้ำ เพื่อการใช้ในฤดูแล้ง และยกบานระบายน้ำเพื่อระบายน้ำบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน แหล่งน้ำต้นทุนอาศัยปริมาณน้ำในลำน้ำชี และอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ ความจุ 2,263.60 ล้าน ลบ.ม. ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และเขื่อนลำปาว ความจุ 1,430.00 ล้าน ลบ.ม. ของกรมชลประทาน (มีแผนงานปรับปรุงให้มีความจุเพิ่มขึ้นรวม 1,981.00 ล้าน ลบ.ม. ในปี 2550 – 2552) มีลักษณะเป็นอาคารฝาย และอาคารประตูระบายน้ำรวมกันอยู่ สร้างโดยกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน และได้รับการถ่ายโอนให้กรมชลประทานควบคุมดูแลและบริหารจัดการ ความต้องการใช้น้ำมีทั้งเหนือและท้ายน้ำ การจัดการน้ำต้องดำเนินการในลักษณะควบคุมระดับน้ำเหนือท้ายให้มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำและระบายน้ำตลอดทั้งปี เพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาภัยแล้ง และอุทกภัยในกลุ่มน้ำชี ซึ่งเกิดขึ้นประจำทุกปี เนื่องจากการไม่มีเจ้าภาพในการควบคุมดูแล และประสานงานด้านการควบคุมประตูระบายน้ำ (กรมชลประทาน. 2553 : 3)

3. ขอบเขตรับผิดชอบ

แบ่งฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย (กรมชลประทาน. 2553 : 6) ดังนี้

3.1 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (ฝ่ายชนบท)

ที่ตั้งโครงการ ม.7 บ้านหนองเต่าน้อย ต.โนนพะยอม อ.ชลบท จ.ขอนแก่น
พื้นที่ชลประทาน ไม่มี (สนับสนุนสถานีสูบน้ำขนาดเล็ก 8 โครงการ)

3.2 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ฝ่ายมหาสารคาม)

ที่ตั้งโครงการ ม.9 บ้านคุยเชือก ต.หนองบัว อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม
พื้นที่ชลประทาน 21,422 ไร่

3.3 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 (ฝ่ายวังยาง)

ที่ตั้งโครงการ ม.8 บ้านสะคำศรี ต.ลำชี อ.เมืองชัย จ.กาฬสินธุ์ พื้นที่
ชลประทาน 21,230 ไร่

3.4 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 4 (ฝ่ายร้อยเอ็ด)

ที่ตั้งโครงการ บ้านคอนวิเวก ต.พระธาตุ อ.เชียงขวัญ จ.ร้อยเอ็ด พื้นที่
ชลประทาน 29,142 ไร่ (ของฝ่ายร้อยเอ็ด) 23,439 ไร่ (ของสถานีสูบน้ำพนมไพร)

4. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์กรมชลประทาน

(กรมชลประทาน, 2553 : 1)

4.1 วิสัยทัศน์

น้ำสมบูรณ์ สนับสนุนการผลิต เสริมสร้างคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจมั่นคง

4.2 พันธกิจ

4.2.1 พัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของกลุ่มน้ำให้สมดุล

4.2.2 บริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึง เป็นธรรมและยั่งยืน

4.2.3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำ
ทุกระดับอย่างบูรณาการ

4.2.4 ดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ

4.2.5 สนับสนุนการรักษาพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทาน เพื่อการ
ผลิตให้อยู่ในจำนวนที่เหมาะสม

4.3 ประเด็นยุทธศาสตร์

4.3.1 การพัฒนาแหล่งน้ำ

4.3.2 การบริหารจัดการน้ำ

4.3.3 การป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ

4.3.4 การรักษาพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทาน

4.4. เป้าประสงค์และตัวชี้วัด

เป้าประสงค์และตัวชี้วัดตามกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน 4 ด้าน คือ ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการและด้านการพัฒนาองค์กร มีจำนวน 20 เป้าประสงค์ คือ

ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ

- 1) ปริมาณน้ำเก็บกัก และพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น
- 2) ทุกภาคส่วนได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 3) ความสูญเสียอันเนื่องมาจากภัยอันเกิดจากน้ำลดลง
- 4) มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานที่เหมาะสม

ด้านคุณภาพการให้บริการ

- 5) อาคารชลประทานอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
- 6) ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำตามปริมาณ และเวลาที่ต้องการ
- 7) พื้นที่ได้รับความเสียหายจากภัยอันเกิดจากน้ำมีจำนวนลดลง
- 8) คุณภาพน้ำได้เกณฑ์มาตรฐาน

ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ

- 9) การก่อสร้าง ซ่อมแซมและปรับปรุงแล้วเสร็จตามแผนงาน
- 10) การเตรียมความพร้อมก่อนการก่อสร้างเป็นไปตามแผนงาน
- 11) ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
- 12) มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
- 13) มีการวางแผน และการดำเนินการบริหารจัดการน้ำที่ดี
- 14) มีระบบเฝ้าระวังเตือนภัย และพยากรณ์สถานการณ์น้ำล่วงหน้า

ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ

- 15) ระบบการบริหารงานประสิทธิภาพ
- 16) บุคลากรมีสมรรถนะ และขวัญกำลังใจในการทำงาน
- 17) มีระบบฐานข้อมูล และเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 18) มีผลการวิจัยและพัฒนา สนับสนุนการดำเนินงาน
- 19) มีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่

เพียงพอ

- 20) มีระเบียบและกฎหมายที่ทันสมัย

5. หน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักชลประทาน โครงการ และฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง (กรมชลประทาน. 2553 : 2) ดังนี้

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง มีหน้าที่รับผิดชอบวางแผน ควบคุมตรวจสอบ และดำเนินการส่งน้ำและบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ของโครงการ ประกอบด้วยอาคารชลประทานขนาดกลาง ขนาดเล็ก คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ ควบคุมการจัดสรรน้ำ การปรับปรุงซ่อมแซมระบบการส่งน้ำและระบบการระบายน้ำ ที่สามารถส่งน้ำแก่พื้นที่เพาะปลูกในเขตโครงการฯ ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรวบรวมสถิติข้อมูลเกี่ยวกับน้ำท่า น้ำฝน คุณภาพของน้ำ ลักษณะของดินที่มีความเหมาะสมไว้สำหรับการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ควบคุมและบริหารงานทั่วไปด้านธุรการ การเงิน การพัสดุ ติดต่อบริหารงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูก เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดแย้งในเรื่องของการใช้น้ำ ตลอดจนให้คำแนะนำและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการส่งน้ำ การซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารชลประทานแก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำ ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรให้รู้จักใช้น้ำอย่างถูกวิธี บริหารงานประจําของแต่ละโครงการฯ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

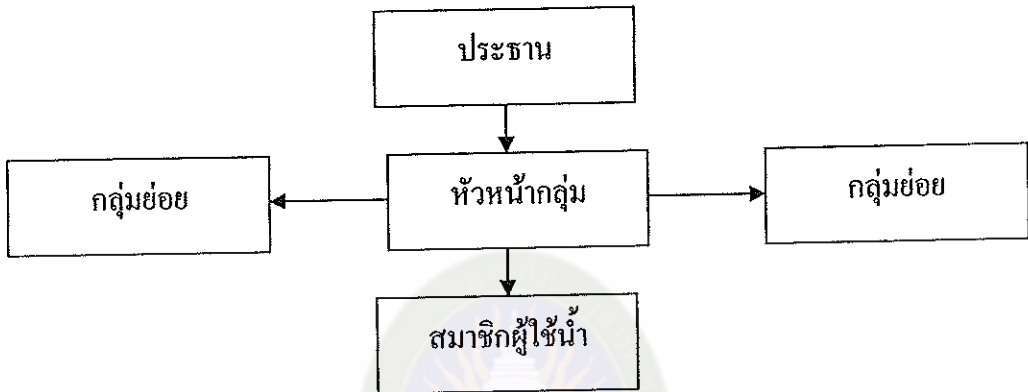
6. องค์กรและความรับผิดชอบในการบริหารโครงการในปัจจุบัน

กรมชลประทาน (2553 : 15) กล่าวไว้ว่า โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (พพ.) เป็นโครงการที่มีลักษณะพิเศษที่ราษฎรได้ให้ความร่วมมือ โดยยินยอมสละที่ดินให้ทำการก่อสร้างคลองส่งน้ำ โดยมีได้เรียกจ่ายค่าตอบแทนกรรมสิทธิ์ที่ดินแต่อย่างใด อีกทั้งยินดีจ่ายค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

โครงการฯ ได้กำหนดเป้าหมายที่จะให้เกษตรกรในเขตโครงการได้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ (Water Use Group) ในรูปแบบนิติบุคคล เพื่อที่จะสามารถดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การบริหารการใช้น้ำ การดูแลรักษาระบบส่งน้ำ การจัดเก็บค่ากระแสไฟฟ้า ตลอดจนการวางแผนการผลิตและการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

6.1 กลุ่มผู้ใช้น้ำและสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลาง. 2553 : 15)

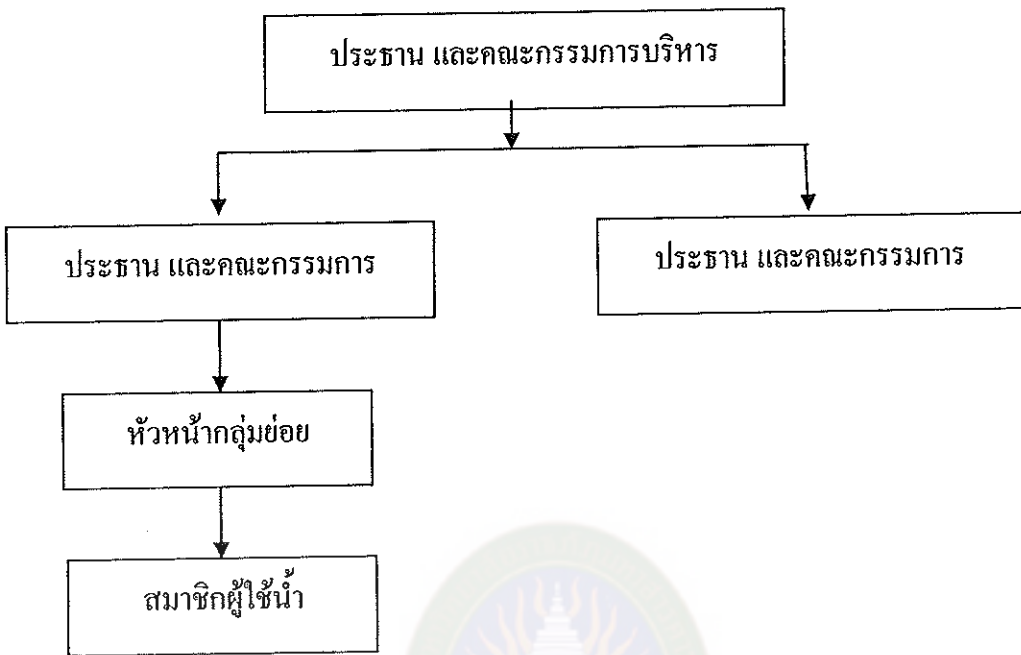
ในระยะแรกที่ยังไม่มีการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ผู้ใช้น้ำอาจรวมตัวกัน
ในลักษณะของกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีรูปแบบการบริหารงานอย่างง่าย ๆ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม
ผู้ใช้น้ำ หัวหน้ากลุ่มย่อย (กลุ่มรับน้ำ) สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ
และมีสมาชิกร่วมกันกำหนดระเบียบ ข้อบังคับขึ้นใช้ในกลุ่ม ดังแสดงในภาพที่ 2

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ที่มา : กรมชลประทาน. 2553 : 15

สำหรับอีกรูปแบบหนึ่งที่จะมีการรวมตัวกันโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลตาม
กฎหมาย มีความแข็งแกร่งของกลุ่ม มีอำนาจต่อรองสูงขึ้น รวมทั้งมีรูปแบบในการบริหาร
จัดการที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ ได้แก่ สหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นองค์กรที่เกษตรกรใน
โครงการรวมตัวกันจัดตั้งเพื่อร่วมกันดำเนินกิจการเกี่ยวกับการบริหารน้ำเพื่อการเกษตร
ตลอดจนดำเนินกิจการอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้รับการจดทะเบียนตาม
พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการบริหารงานของสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ

ที่มา : กรมชลประทาน. 2553 : 12

6.2 องค์กรในพื้นที่โครงการ

ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาโครงการ ได้มีหลายหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้าร่วมดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของกลุ่มเกษตรกรในการประสานงานและร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อให้การพัฒนาโครงการเป็นไปในลักษณะที่เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ

6.3 หน้าที่ความรับผิดชอบในการซ่อมบำรุงรักษาโครงการ

โครงการฯ ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจสอบดูแลโครงการไว้สองส่วน ดังนี้

6.3.1 ส่วนของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา

- 1) ซ่อมแซมและบำรุงรักษาอาคารควบคุมระดับน้ำ ระบบชลประทานหลักได้แก่ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ พังกั้นน้ำ ถนน
- 2) ซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องสูบน้ำและอุปกรณ์

3) ซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับการสูบน้ำ

6.3.2 ส่วนของเกษตรกร

1) ขุดลอกคลองดิน ลอกตะกอนคลองภาคก่อนกรีดก่อนเริ่มฤดูกาล
ส่งน้ำทุกครั้ง

2) ควบคุมวัชพืชตามแนวคลองส่งน้ำ ซึ่งผ่านแปลงเกษตรของตน

3) ขุดคูน้ำเข้าสู่ที่นาตนเอง (อัตราการไหลน้อยกว่า 0.03 ลูกบาศก์

เมตรต่อวินาที)

4) ซ่อมแซม ปรับปรุง คันดินคลองส่งน้ำในส่วนที่ชำรุดเสียหายจาก
การชะล้างของฝนและการเหยียบย่ำของคน สัตว์เลี้ยง และเครื่องจักร เครื่องมือการเกษตร

6.4 ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการขอใช้บริการสูบน้ำจากสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า
ของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการขอรับบริการสูบน้ำจากสถานี
สูบน้ำด้วยไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติอยู่ในหลักเกณฑ์เดียวกัน จึงได้วางระเบียบ
ไว้ดังนี้

6.4.1 ให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำขึ้นในเขตโครงการสูบน้ำ
ด้วยไฟฟ้าทุก ๆ สถานี สถานีละ 1 กลุ่ม ให้แล้วเสร็จก่อนที่จะขอใช้บริการสูบน้ำจาก
สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้านั้น ๆ เพื่อการบริหารการใช้น้ำและรับผิดชอบค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำ
ของสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าตามอัตราที่สำนักงานพลังงานแห่งชาติกำหนด

6.4.2 เกษตรกรที่อยู่ในเขตส่งน้ำของสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า มีความ
ประสงค์ที่จะใช้น้ำจากสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ (ปัจจุบัน โอน
มาสังกัดกรมชลประทาน) ต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำก่อน

6.4.3 กรมชลประทาน จะบริการสูบน้ำให้ตามคำขอของกลุ่มหรือ
สหกรณ์ผู้ใช้น้ำเท่านั้น เกษตรกรมีความประสงค์จะใช้น้ำให้ขอกับกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ

6.4.4 การขอใช้น้ำของกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ให้ใช้แบบฟอร์มการขอ
ใช้น้ำของกรมชลประทาน ซึ่งขอได้จากพนักงานประจำสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

6.4.5 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของกรมชลประทาน จะเปิดบริการ
เดินเครื่องสูบน้ำส่งน้ำให้ในช่วงเวลา 07.00 น. – 17.30 น. และ 21.30 น. – 05.00 น. เท่านั้น

6.4.6 ก่อนจะเริ่มการขอใช้น้ำของกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำในแต่ละ
ฤดูกาลเพาะปลูก กลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1) ทำความตกลงในหนี้สินค่าไฟฟ้าที่ค้างชำระในฤดูกาลเพาะปลูกที่ผ่านมากับศูนย์บริการโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าประจำจังหวัด

2) ทำความตกลงรายละเอียด การชำระค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำตามอัตราที่กรมชลประทานกำหนดกับศูนย์บริการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าประจำจังหวัด

3) ทำหนังสือแจ้งชื่อพร้อมทั้งลายมือชื่อตัวอย่างของบุคคลที่กลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำมอบหมายให้เป็นผู้ลงนามในแบบฟอร์มการขอใช้น้ำของกรมชลประทานที่จะยื่นขอสูบน้ำต่อพนักงานประจำสถานีสูบน้ำกับศูนย์บริการโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าประจำจังหวัด เพื่อแจ้งให้พนักงานประจำสถานีสูบน้ำได้ทราบ

4) ทำการขุดลอกซ่อมแซมและทำความสะอาดห้องคลองภาคคอนกรีต คั้นคูคลองส่งน้ำ รวมทั้งจัดทำ ปรับปรุงคลองไส้ไก่เข้าแปลงนาให้อยู่ในสภาพใช้ได้ดีทุกสายไว้เรียบร้อยแล้ว

5) ได้มีการวางแผนการจัดสรรน้ำให้กับสมาชิกผู้ใช้น้ำ โดยมีการกำหนดวันที่จะเริ่มการขอใช้น้ำ การจัดรอบเวรและทำปฏิทินการจ่ายน้ำให้กับสมาชิกผู้ใช้น้ำอย่างทั่วถึงด้วยความเป็นธรรมไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

6.4.7 พนักงานประจำสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จะทำการเดินเครื่องสูบน้ำส่งน้ำให้ได้ต่อเมื่อได้รับการยื่นแบบฟอร์มการขอใช้น้ำจากกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำที่มีลายมือชื่อผู้ขอใช้น้ำตรงกับลายมือชื่อตัวอย่างที่ได้รับแจ้งจากศูนย์บริการโครงการสูบน้ำประจำจังหวัดในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูกเท่านั้น

6.4.8 การบริการสูบน้ำของสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าของกรมชลประทาน จะดำเนินการให้ตามจำนวนชั่วโมงที่กลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำได้แจ้งไว้ในแบบฟอร์มขอใช้น้ำ และให้ผู้ขอใช้น้ำตรวจสอบความถูกต้องในจำนวนเวลา จำนวนหน่วยไฟฟ้าที่ได้ใช้ในการสูบน้ำในมิเตอร์วัดไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคประจำสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเมื่อสิ้นสุดการสูบน้ำตามที่ได้ขอไว้ในแต่ละครั้งแล้ว และให้ลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแบบฟอร์มการขอใช้น้ำ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการเรียกเก็บเงินจากกลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ

6.4.9 กรมชลประทาน โดยศูนย์บริการโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจังหวัด จะรวบรวมหลักฐานการขอใช้น้ำและคำนวณค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำของแต่ละสถานี แล้วจะแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้าส่วนที่กลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำต้องรับผิดชอบตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้ในข้อ 6.4.6 (ข้อ 2) ให้กลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำทราบเป็นรายเดือน

6.4.10 กลุ่มหรือสหกรณ์ผู้ใช้น้ำจะจ่ายค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำในส่วนที่รับผิดชอบเป็นรายเดือนหลังจากที่ได้รับการแจ้งหนี้ ตามข้อ 6.4.9 หรือสิ้นสุดฤดูกาลเพาะปลูกในแต่ละฤดูก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงที่ได้ทำไว้ในข้อ 6.4.6 (ข้อ 2) แต่จะต้องชำระหนี้ให้เสร็จก่อนที่จะเริ่มมีการขอใช้น้ำในฤดูกาลเพาะปลูกครั้งต่อไป เว้นแต่จะมีการตกลงเป็นอย่างอื่นเป็นกรณี ๆ ไป

6.5 ระเบียบการขอใช้น้ำ

6.5.1 สูบน้ำได้เมื่อประธานกลุ่มฯ หรือคณะกรรมการมีหน้าที่ที่รับผิดชอบสั่งให้สูบน้ำเมื่อประธานกลุ่มไม่อยู่

6.5.2 การใช้น้ำแต่ละสายต้องแจ้งประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ

6.5.3 ตั้งหัวหน้าสายแต่ละสาย และจัดตารางการใช้น้ำ

6.5.4 การเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า คณะกรรมการรับผิดชอบ

6.5.5 ค่ากระแสไฟฟ้ากลุ่มผู้ใช้น้ำออก 0.60 บาทต่อหน่วย

โครงการสูบน้ำฯ ออกช่วยในส่วนที่เหลือ

6.5.6 ค่ากระแสไฟฟ้าจะต้องนำเงินไปจ่ายเมื่อรับใบแจ้งหนี้จากศูนย์บริการฯ ร้อยเอ็ด

6.5.7 มีการประชุมคณะกรรมการบริหารอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 1 ครั้งต่อเดือน

6.5.8 น้ำจะจ่ายให้เฉพาะสมาชิกกลุ่มเท่านั้น

6.5.9 ถ้าบุคคลใดฝ่าฝืนระเบียบการใช้น้ำ ไม่ซื้อสัจต่อกกลุ่ม ดำเนินการดังนี้

- 1) ตักเตือน
- 2) ปรับใหม่
- 3) ให้ตัดออกจากการเป็นสมาชิก

6.5.10 การปล่อยน้ำลงบ่อปลา ให้กำหนดเป็นวัน ให้หัวหน้าสายและคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดกำหนดอัตราค่ากระแสไฟฟ้าในการสูบน้ำ

6.5.11 การชำระค่ากระแสไฟฟ้าในฤดูแล้ง จะชำระได้ภายในวันที่ 3 เดือนพฤษภาคม หากกลุ่มยังไม่ชำระ ทางศูนย์ฯ จะไม่ดำเนินการสูบน้ำในปีให้

6.5.12 การขอใช้น้ำฤดูแล้ง จากเดือนพฤศจิกายน-เมษายน ฤดูฝน จากเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม

ฝ่ายร้อยเอ็ด

1. ระบบกระจายน้ำ ฝ่ายร้อยเอ็ด

1.1 ประวัติความเป็นมาของโครงการ

กรมชลประทาน (2553 : 25) ได้กล่าวไว้ ฝ่ายร้อยเอ็ด เป็นโครงการแหล่งน้ำขนาดกลางที่กรมชลประทานรับมอบโอนงานมาจากกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (เดิม) โดยรับมอบโอนงานมาดำเนินการตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2546 การรับมอบโอนงานมาดำเนินการ ได้แบ่งความรับผิดชอบเป็น 2 ส่วน คือ

2.1.1 ฝ่ายร้อยเอ็ด (ประตูระบายน้ำ) พร้อมอาคารประกอบบริเวณหัวงานทั้งหมด โครงการชลประทาน ร้อยเอ็ด รับมอบโอนงานไปบริหารจัดการ ซึ่งต่อมา กรมชลประทานได้จัดตั้งโครงการส่งน้ำและบำรุง-รักษาพัฒนาลุ่มน้ำชีตอนกลางขึ้นรับมอบโอนงานไปบริหารจัดการด้านการจัดสรรน้ำต่อจากโครงการชลประทานร้อยเอ็ด

2.1.2 ระบบกระจายน้ำโครงการฝ่ายร้อยเอ็ด ส่วนปฏิบัติการ สำนักชลประทานที่ 6 รับมาบริหารสัญญาก่อสร้างต่อจากกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (งานก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ) งานก่อสร้างระบบกระจายน้ำ แบ่งงานเป็น 3 สัญญาประกอบด้วย

- (1) งานก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สัญญาเลขที่ 144/43 ลงวันที่ 13 กันยายน 2543 วงเงิน 360,521,000 บาท
- (2) สัญญาจ้างบริษัทที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สัญญาเลขที่ 135/43 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2543 วงเงิน 26,296,748 บาท
- (3) สัญญาจัดซื้อเครื่องสูบน้ำพร้อมอุปกรณ์และติดตั้ง สัญญาเลขที่ 54/45 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2545 วงเงิน 45,571,300 บาท

ต่อมาเมื่อมีการก่อสร้างระบบกระจายน้ำได้ส่วนหนึ่ง สำนักชลประทานที่ 6 ได้ขออนุมัติกรมชลประทาน ทำการส่งมอบงานก่อสร้างระบบกระจายน้ำโครงการฝ่ายร้อยเอ็ด ระหว่างก่อสร้างครั้งที่ 1/2548 กรมฯ อนุมัติเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2548 และได้มีการส่งมอบ-รับมอบแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 สำหรับการส่งมอบงานก่อสร้างระบบกระจายน้ำโครงการฝ่ายร้อยเอ็ดทั้งโครงการในครั้งนี้ปฏิบัติตามระเบียบกรมชลประทานว่าด้วยการโอนโครงการก่อสร้างขนาดกลาง และโครงการพิเศษให้โครงการชลประทาน พ.ศ. 2547 โดยผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ 6 อนุมัติแต่งตั้ง

คณะกรรมการ ส่งมอบ-รับมอบแล้ว ตามบันทึกที่ ปก.ชป.6/77/2552 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552

1.2 ลักษณะและรายละเอียดโครงการ

ฝายร้อยเอ็ด สร้างขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงขาดแคลนน้ำโดยใช้ขนาดของตัวแม่น้ำชีเป็นแหล่งกักเก็บน้ำและกำหนดระดับกักเก็บน้ำไว้ต่ำกว่าระดับขอบตลิ่งแม่น้ำสำหรับใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคได้ตลอดปี โดยการก่อสร้างฝายประตูเหล็กยกระดับกันลำน้ำชีพร้อมคันดินกันน้ำ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและระบบชลประทาน (กรมชลประทาน. 2553 : 25)

1.3 สภาพภูมิประเทศ

โครงการฝายร้อยเอ็ดตั้งอยู่ ณ บริเวณลุ่มน้ำชีตอนกลาง อยู่ในเขตบ้านดอนวิเวก อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตัวฝายอยู่ห่างจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ด ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 19.50 กิโลเมตร อยู่ท้ายจุดบรรจบของลำปาวที่ไหลมารวมกับแม่น้ำชีประมาณ 11 กิโลเมตร สภาพภูมิ-ประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบน้ำท่วม (Food Plain) ตัวฝายร้อยเอ็ดมีความสูงเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 132 เมตร พื้นที่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำชีเป็นที่ราบลุ่มความลาดชันของลำน้ำธรรมชาติน้อยมาก ประมาณ 1:13,000 ทำให้ลำน้ำชีคดเคี้ยวไปมา มีคิ่งน้ำและกุดอยู่จำนวนมาก เกิดสภาวะน้ำท่วมเสมอ ๆ ในฤดูฝน (กรมชลประทาน. 2553 : 25)

1.4 ที่ตั้งโครงการ

ฝายร้อยเอ็ดตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากเมืองเป็นระยะทางประมาณ 19.50 กิโลเมตร กันแม่น้ำชีที่บริเวณบ้านดอนวิเวก ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานีสูบน้ำของโครงการ ตั้งอยู่บริเวณเหนือฝายร้อยเอ็ดไปทางเหนือน้ำ (แม่น้ำชี) ประมาณ 2 กิโลเมตร ตั้งอยู่บริเวณบ้านดอนวิเวกเช่นเดียวกัน (กรมชลประทาน. 2553 : 25)

1.5 ลักษณะโครงการ

ลักษณะฝายร้อยเอ็ด ประกอบด้วยหัวงานหลัก 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1.5.1 ลักษณะฝายร้อยเอ็ด ฝายร้อยเอ็ดเป็นฝายแบบใช้ประตูบังคับน้ำเพื่อการกักเก็บเรียกตามต้นแบบในภาษาอังกฤษว่า BARRAGE มีข้อแตกต่างกับฝายน้ำล้น (WEIR) คือ ฝายแบบใช้บานประตูฯ มีระดับธรณีบานประตูที่ต่ำเสมอระดับท้องแม่น้ำ

หรือยกสูงกว่าเพียงเล็กน้อยเพื่อไม่ให้ตะกอนถล่มตึประทุ เมื่อยกบานประตูขึ้นแขวนแล้ว น้ำในแม่น้ำจะไหลผ่านตามธรรมชาติ จึงไม่สะสมตะกอนตกค้างหน้าฝาย ทำให้ท้องแม่น้ำตื่นเงิน

1.5.2 พิกัดที่ตั้ง ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือเมืองร้อยเอ็ด ห่างจากเมืองประมาณ 19-50 กิโลเมตร กั้นแม่น้ำชีที่พิกัดประมาณ 371,000 เมตร ตะวันออก 1,788,000 เมตรเหนือ ท้องที่หมู่ 4 บ้านคอนวิเวก ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน MC (สนามบิน)

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน MC (สนามบิน) (โครงการชลประทานร้อยเอ็ด. 2553 : 1)

1.1 ที่ตั้ง กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน MC (สนามบิน) ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 92 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 ขออนุญาตขึ้นทะเบียนองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน ประเภทกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน (ไม่เป็นนิติบุคคล) เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2551 โดยมีนายรังสฤษฎ์ โคตรสีเจียว เป็นประธานกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำฯ

1.3 ครอบคลุมพื้นที่ 3,275 ไร่ 3 งาน 0 ตารางวา พื้นที่พัฒนาแบบคันลูน้า

1.4 จำนวนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานทั้งหมด (กลุ่มพื้นฐาน) 20 กลุ่ม

มีสมาชิกจำนวน 424 ราย

2. การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

2.1 เพื่อให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำรวมตัวกัน และทำกิจกรรมร่วมกันในการส่งน้ำ และบำรุงรักษา ที่ถูกต้องตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงระบบชลประทานในระดับแปลงนา

2.2 เพื่อลดปัญหาและข้อขัดแย้งในการใช้น้ำ

2.3 เพื่อลดภาระด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาของโครงการฯ

2.4 เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของวิธีการส่งน้ำและระบายน้ำ ตลอดจนการใช้น้ำชลประทานอย่างประหยัด

2.5 เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับน้ำตามกำหนดเวลาและปริมาณน้ำที่ต้องการ

2.6 เพื่อลดปัญหาการเกิดสภาพดินเค็มเนื่องจากการใช้น้ำชลประทานมากเกินไป
ความต้องการ

2.7 เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นแกนกลางในการประสานงานระหว่างเกษตรกร
และเจ้าหน้าที่

2.8 เพื่อให้การส่งน้ำในระดับแปลงนามีประสิทธิภาพดีขึ้น

หลังจากที่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือกลุ่มพื้นฐานมาได้ระยะหนึ่ง กรม
ชลประทานมีนโยบายให้ทำการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพื่อประโยชน์ด้าน
การกระจายน้ำ และการบำรุงรักษาอุส่งน้ำในระดับแปลงนา โดยให้พิจารณารวมกลุ่มผู้ใช้น้ำ
ที่มีอยู่เดิมและรับน้ำจากคลองชลประทานสายเดียวกันให้เป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น โดยกลุ่มบริหาร
ที่จัดตั้งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อร่วมกันจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิกโดยทั่วถึงกัน และแก้ปัญหาความขัดแย้ง
ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้น้ำชลประทาน

2. เพื่อช่วยกันสงวนดูแลบำรุงรักษาซ่อมแซมอาคารชลประทานให้อยู่ใน
สภาพดี

3. เพื่อร่วมกันพิจารณากำหนดแผนการปลูกพืชและการส่งน้ำ

4. เพื่อให้สมาชิกรู้จักคุณค่าของน้ำ และวิธีการใช้น้ำชลประทาน

3. กฎระเบียบของกลุ่มฯ (กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน MC (สนามบิน).
2551 : 2) ดังนี้

3.1 คณะกรรมการกลุ่มจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

3.2 การคัดเลือกหัวหน้าเขตมาจากประธานกลุ่มฯ พื้นฐาน โดยถือตามเสียง
ข้างมากของประธานกลุ่มพื้นฐาน ณ เขตนั้น ๆ

3.3 การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มมาจากหัวหน้าเขต โดยถือตามเสียงข้าง
มากของประธานกลุ่มพื้นฐานแต่ละตำแหน่ง

3.4 คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งในกรณี ต่อไปนี้

3.4.1 ครบวาระ

3.4.2 ตาย

3.4.3 ลาออก

3.5 คณะกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งแล้ว อาจได้รับเลือกตั้งเข้ามาดำรง
ตำแหน่งอีกได้

3.6 คณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาหารือกัน.....เดือน/ครั้ง ถ้ามีการประชุมฉุกเฉินสามารถเปิดการประชุมได้

3.7 คณะกรรมการร่วมประชุมวางแผนการปลูกพืช การส่งน้ำกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน

3.8 คณะกรรมการร่วมประชุมวางแผนการบำรุงรักษากับเจ้าหน้าที่ชลประทาน

3.9 การประชุมคณะกรรมการแต่ละครั้ง องค์กรประชุมต้องมากกว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมด

4. การสร้างความเข้าใจ

4.1 ประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำก่อนฤดูการส่งน้ำฤดูฝนและฤดูแล้ง

4.2 ส่งหนังสือขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวก่อนการส่งน้ำ ในระหว่างฤดูการส่งน้ำ และก่อนหยุดการส่งน้ำ เกี่ยวกับแผนการส่งน้ำ

4.3 ตรวจสอบพื้นที่ร่วมกับพนักงานส่งน้ำและชี้แจงความเข้าใจกรณีพบปัญหา เช่น การรुक้าที่ราชพัสดุ การลักปิด-เปิดบานจับปลาในคลองส่งน้ำ

4.4 ประชุมคณะกรรมการกลุ่มบริการการใช้น้ำชลประทาน ชี้แจงและสร้างความเข้าใจ ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในฤดูฝน ปี 2547

4.5 เชิญ นายก อบต. ในพื้นที่ประชุมสร้างความเข้าใจการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม

4.6 ฝ่ายส่งน้ำฯ รับคนงานชั่วคราวปฏิบัติงานซ่อมแซมและบำรุงรักษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในพื้นที่และเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อให้มีส่วนร่วมในงานชลประทานของผู้ใช้น้ำ เป็นการฝึกเกษตรกรให้รู้จักวิธีการบำรุงรักษาและก่อนปฏิบัติงาน มีการประชุมสร้างความเข้าใจในการจัดการชลประทาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการถ่ายโอนภารกิจด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประทุมพร พลายเมือง (2546 : 92-102) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลนครอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มารับบริการที่เทศบาลนครอุบลราชธานี มีความพึงพอใจในการให้บริการด้านทะเบียนราษฎร ด้าน

การศึกษา ด้านการคลัง ด้านสำนักงานช่าง ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านสาธารณสุขและ
สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจตามตัวแปรต้น
คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพการสมรส ผลการวิจัยพบว่า มีผล
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ส่วนตัวแปรต้นที่ไม่
มีผลต่อความพึงพอใจคือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และจากการศึกษาปัญหาและ
ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีมารับบริการคือ การให้บริการเป็นกันเอง รวดเร็ว ถูกต้อง
โปร่งใส การพัฒนาเมืองได้นำอยู่ มีความสะดวกเรียบร้อย สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐาน การบริการในช่วงพักเที่ยง การเก็บขยะในเขตเทศบาลให้เก็บทุกวัน
ปัญหาคือ เทศบาลเก็บภาษีสูงเกินไป

วฤทธิ สารฤทธิคาม (2548 : 57) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการ
ให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัว
อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนที่ใช้บริการเป็นเพศชาย ร้อยละ 55.2 อายุระหว่าง 36-45 ปี
ร้อยละ 33.1 รองลงมาคืออายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 27.0 และอายุระหว่าง 46-60 ปี
ร้อยละ 23.8 ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 64.9 และประกอบอาชีพ
เกษตรกร ร้อยละ 68.1

2. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการองค์การบริหารส่วนตำบล
คอนจัว โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ ประชาชนเพศชายและเพศหญิงใน
การติดต่อขอรับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัว อำเภอบรบือ จังหวัด
มหาสารคาม โดยรวมและด้านอาคารสถานที่และด้านเงินอุดหนุนในการส่งเสริมอาชีพไม่
แตกต่างกัน ยกเว้นด้านระบบการบริการและด้านบุคลากร ประชาชนเพศชายกับเพศหญิงมี
ความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัวแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ
กว่า 25 ปี 26-35 ปี 36-45 ปี 46-60 ปี และมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจต่อการ
ให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัว อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม
และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ถึงอนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัว อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

พิศาล ดีพร้อม (2542 :71-74) ศึกษาการบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากำแพงแสน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานมีลักษณะการบริหารงานอย่างไม่เป็นทางการและไม่เป็นไปตามการบริหารที่กรมชลประทานได้ระบุไว้ สาเหตุเนื่องเกษตรกรผู้ใช้น้ำยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานกลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้านการวางแผน พบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำไม่มีการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นทางการ ด้านการจัดองค์การ พบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำไม่ได้ทำหน้าที่ทางการจัดองค์การอย่างชัดเจน ด้านการอำนาจการ พบว่า บทบาทการทำหน้าที่อำนาจการหรือสั่งการของหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำค่อนข้างน้อย และด้านการควบคุม พบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำไม่มีระบบการควบคุมที่ชัดเจนและไม่เป็นทางการ

พัชรินทร์ คำมี (2549 : 187) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานด้านต่าง ๆ 8 ด้าน พบว่า ด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการเมืองและการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านแหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลาง และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย เพศชายและเพศหญิง อายุต่างกัน อาชีพต่างกัน มีระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการเมืองและการบริหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านแหล่งน้ำ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อายุต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกัน

สุรัชย์ ถาวรวงศ์ (2549 : 91 – 92) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวง : ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (หาดยาง) จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวง : ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (หาดยาง) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในกลุ่มกิจกรรมด้านการบริหารจัดการน้ำชลประทาน อยู่ใน

ระดับปานกลาง ร้อยละ 56.7 กลุ่มกิจกรรมด้านการดูแลบำรุงรักษาอาคารชลประทาน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.6 กลุ่มกิจกรรมด้านการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.3 กลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนที่ดินแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวง : ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (หาดยาง) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สำหรับผู้ใช้น้ำที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวง : ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (หาดยาง) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

แจ่มศรี โกแสนตอ (2550 : 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงและปลอดภัยในพื้นที่ รองลงมาคือด้านการพัฒนาด้านการคมนาคม และด้านที่มีความพึงพอใจต่ำสุดคือด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย แยกตามสาขาอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่างกัน ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาด้านการคมนาคมควรมีการจัดทำป้ายบอกทาง ด้านการส่งเสริมเกษตรกรรมมีการขุดลอกลำเหมืองและจัดระบบป้องกันน้ำท่วม ด้านการพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์ควรมีการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและมีอุปกรณ์ สถานที่ออกกำลังกาย ด้านพัฒนาตำบลสันทรายให้เป็นเมืองน่าอยู่ ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการปฏิบัติงานโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการปฏิบัติงาน

ทศพล สุททวงศ์ (2550 : 44) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการทำงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการทำงานของคณะผู้บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจของประชาชนที่มี

ต่อการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

วัชรินทร์ ปวงใจ (2550 : 51-52) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮื้อ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย จากการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮื้อ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยอยู่ในระดับมาก ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮื้อ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮื้อ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามหมู่บ้าน อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนทร คำศรีเมือง (2550 : 88 - 89) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาห้วยโงง ตำบลน้ำโง อำเภอกำป๋อ จังหวัดหนองคาย จากการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาห้วยโงง ตำบลน้ำโง อำเภอกำป๋อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งน้ำชลประทาน ด้านการให้น้ำแก่พืชและการใช้น้ำชลประทานให้มีประสิทธิภาพ ด้านการระบายน้ำที่เหลือไหลออกจากพื้นที่เพาะปลูก อยู่ในระดับปานกลาง

จิราวรรณ กันชัย (2551 : 51) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลจิม อำเภองง จังหวัดพะเยา จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลจิมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแผนกที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ กองการศึกษา รองลงมาคือ กองสวัสดิการและสังคม ส่วนแผนกที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ สำนักปลัดเทศบาลและกองคลัง ข้อเสนอแนะต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลจิม เสนอแนะอยากให้เทศบาลรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนให้มากกว่าปัจจุบัน ให้ความช่วยเหลือและจ่ายเบี้ยยังชีพคนชรา และคนพิการ ให้ทำประปาหมู่บ้าน และให้ตรวจงานก่อสร้างอย่างทั่วถึง ให้ดูแลความ

สะอาดอย่างทั่วถึง ให้สนับสนุนด้านส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน และให้จัดระบบการศึกษา
ทั้งหมด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY